

תאריך: 21/03/2016

לכבוד: חברי ועדות הכנסת בנושא החוק הביומטרי

שלום רב,

לצערי לא אוכל להגיע לדיון בנושא המאגר הביומטרי מפאת מחוייבויות קודמות בטכניון. אולם אני מבקש להביע את דעתי בנושא.

כפי שמתאר דו"ח התנועה לזכויות דיגיטליות (גרסה 3.0, מרץ 2016), שאני אחד מכותביו, הוכח שלצורך של משרד הפנים לזהות אדם המגיע ללשכה לקבלת תעודת זהות או דרכון, אין צורך במאגר ביומטרי. אפשר להסתפק בפתרונות אחרים, שיפתרו את הצורך של משרד הפנים, גם ללא מאגר ביומטרי. כמו כן הוכח שמאגר ביומטרי הינו סכנה לפרטיות האזרח ולבטחון המדינה.

הדו"ח מראה שבחינת הצורך במאגר – בחינה עבודה הוגדר הפיילוט – כלל לא בחנה את הצורך, אלא בחנה רק חלופות נוחות לתומכי המאגר. בפרט לא נבחנו חלופות של תשאול מורחב עם אפשרויות זיהוי בעלות ערך שעלולות להצליח להוכיח שאין צורך במאגר, לא נבחנו חלופות של ביומטריה פחות פולשנית מתמונות פנים ותמונות אצבע, ולא נבחנו חלופות שמקובלות במדינות אחרות בעולם. ברור מכאן שהחומר שמונח של שולחן שר הפנים ועל שולחן הועדה אינו מאפשר החלטה מושכלת שתומכת במאגר.

זאת ועוד, כלל לא נבחנו הסיכונים של המאגר. ברור לכל איש בטחון ומומחה אבטחה שכדי לבחון צורך במערכת כלשהי, יש לבחון גם את יתרונותיה וגם את חסרונותיה, גם את הרווחים ממנה וגם את הסיכונים שהיא יוצרת, ולשקלל כל אלה על פי חשיבותם והשפעתם.

למשל, הרשות לניהול המאגר הביומטרי הזמינה מחקרים מגורמים שונים לתמיכה בעמדותיה, כגון ממחצ"ב ברפאל, ומהמרכז הבינתחומי בהרצליה. חלקם לא פורסם ברבים, אך מידע על הדיעה של כותביהם התומכת במאגר הוזכרה במסמכים רבים כהוכחה לצורך במאגר, ללא כל יכולת של האזרחים לבחון את תוכנם ונכונותם, ו/או לזהות את פגמיהם ולחשוף אותם לאור השמש. חלקם האחר פורסם ברבים, וכל בר דעת יכול לראות איך כותביהם מתעלמים מלעסוק בסיכונים הנובעים מהמאגר ובבעיות של המאגר, או מביעים אמונות כאלה או אחרות בצורך במאגר ללא כל תימוכין.

נושא מטריד ביותר הוא שהרשות הביומטרית כלל לא הזמינה שום מחקר על הסיכונים והבעיות של המאגר, ועל היכולת של זיוף נתונים ביומטריים על ידי מתחזים¹ – בחינה הכרחית כדי לבחון האם יש צורך במאגר, שבלעדיה לא ניתן לדעת האם קיים איזון בין הצורך במאגר לבין הפגיעה הנובעת ממנו בפרטיות ובטחון האזרחים או הפגיעה בבטחון המדינה.

השתתפתי מספר פעמים בפאנלים ודיונים פתוחים בנושא המאגר הביומטרי, למשל בכנס שדרות לחברה, בהם השתתפו גם נציגי תומכי המאגר, למשל ראש הרשות לניהול המאגר הביומטרי, מר גון קמני. בפורומים אלה, כשדוחקים את תומכי המאגר לפינה, ודורשים מהם הסברים מספקים

¹ למשל, דוגמאות לזיופים כאלה על ידי ניתוח החלפת טביעות אצבע או על ידי שימוש בטביעות המוטבעות על סיליקון כבר הודגמו בעבר. טכנולוגיות עתידיות שיתפתחו עם הזמן, שיקלו על זיוף הנתונים הביומטריים על ידי מתחזים, עלולות לבטל את כל יתרונותיו של המאגר הביומטרי.

התנועה לזכויות דיגיטליות

Digital Rights Movement

שיוכחו את הצורך במאגר, הם לעיתים נותנים הסברים שאינם כלל מטרת החוק – למשל שימוש אפשרי של המשטרה או גורמי ביטחון אחרים, או לצורך מקרי אסון. אולם הסברים אילו אינם עומדים במטרות הראשיות של החוק, שהן לצורך זיהוי האזרח בלשכות האוכלוסין לצורך קבלת תעודת זהות ודרכון. חלק מהסברים אלה תואמים למטרות המשנה של החוק, שלא עבורן הוא חוק, ושלא נועדו להיות קריטריונים מרכזיים לבחינת הצורך במאגר. השימוש במטרות המשנה של החוק כהסבר לצורך במאגר הביומטרי במקום להוכיח את הצורך בו למטרה הראשית רק מוכיחה שאין צורך אמיתי במאגר.²

בנוסף לבחינת הצורך במאגר, גם בחנתי את המבנה המוצע של המאגר ושל השימוש המוגדר בחוק למערכת התיעוד הלאומי החכם. ניתן להסיק מתכנון המערכת, שהמטרה עבודה היא מתוכננת כלל אינה מטרת החקיקה הרשמית, אלא מטרה של גורמים שונים (מורשים בחוק) שמבקשים לקבל מידע מתוך המאגר לצרכיהם.³ באופן רשמי הם מבקשים את המידע כשימוש משני, אולם למעשה תכנון המערכת נעשה עבורם כשימוש ראשי, תוך התייחסות לצרכי משרד הפנים כשימוש המשני. לו המאגר היה מוקם לצורך המטרה המוגדרת בחוק, ההמלצה על הצורך במאגר, סוגי הביומטריה בשימוש, אופן השימוש בתעודות, ומגוון בחירות של פרמטרים ואמצעים, היו שונים מהמוצע בחוק וע"י הרשות לניהול המאגר הביומטרי.

לסיכום, לצורך מטרות החוק יש חלופות מספקות ללא מאגר ביומטרי, או עם מאגר מצומצם או בעל תוכן פחות פוגעני שכלל לא נבחנו במסגרת הפיילוט. בנוסף, הסכנות הנובעות מהמאגר כלל לא נבחנו, ותכנון המערכת מוכיח שמטרתה כלל אינה זו שמצויינת בחוק.

אי לכך, אני קורא למנוע את הקמת המאגר הביומטרי, שפגיעתו גדולה הרבה מתרומתו, וסכנותיו גדולות, או לחילופין לפחות לדרוש בחינה שלמה אמיתית ואובייקטיבית של הצורך במאגר לפני כל קבלת החלטה בנושא.

בברכה,



פרופ' אלי ביהם

² וכאשר גם זה אינו עובד, אז יש טיעון "מנצח" שהופעל נגדי כמה וכמה פעמים על ידי כמה וכמה תומכי מאגר, רובם עובדי מדינה: תומכי המאגר קוראים לי "שקרן", ולטיעוני "הטעיות מכוונות". מעולם הם לא התנצלו בפני על דברים אלה. ואף הוצאתי מהאולם בדיון הועדה המשותפת בכנסת בחודש יוני האחרון כשביקשתי התנצלות ממר קמני על דברים פוגעניים שאמר בדיון, והוא המשיך בהשתלחיותיו שלא בנוכחותי.

³ אין אני מתכוון לומר שרצון המשטרה או גורמי בטחון אחרים לקבל מידע אינה חוקית ו/או אינה תורמת למטרה חיובית זו או אחרת, אלא שזו אינה מטרת החקיקה, ואינה מקיימת איזון עם צרכים אחרים. יש לזכור ששימושים כאלה, והיכולת של גופים אלה לגשת למידע רגיש של האזרחים, מגדילים את הסיכון לדליפת המאגר או חלקו, פוגעים בפרטיות האזרחים, ומונעים מהאזרחים להשתמש בנתונים הביומטריים לצרכים אחרים (כגון כניסה מאובטחת לטלפונים הסלולריים שלהם). לחילופין, הם מאפשרים לגורמים בעלי נגישות לנתונים מהמאגר להתחזות לאזרח, להיכנס לטלפון הסלולרי שלו ללא ידיעתו ורשותו, וכו', דברים שאין מקומם במדינה דמוקרטית.

נספח

קורות חיים מקוצרים

פרופ' אלי ביהם – פרופסור בפקולטה למדעי המחשב בטכניון. שימש כדיקן הפקולטה בשנים 2008-2013, וכיום ראש מרכז המחקר לאבטחת סייבר בטכניון. תחום עיסוקו הוא קריפטוגרפיה ואבטחת מידע, ובפרט חקר חוזקם של צפנים. עבודותיו הידועות הינן פיתוח הקריפטואנליזה הדיפרנציאלית, שבירת תקן ההצפנה הבינלאומי DES (ששימש למשל בכל המערכות הבנקאיות), ושבירת מערכת ההצפנה של הטלפונים הסלולריים מטיפוס GSM. שימש ומשמש במגוון תפקידים בטכניון, בארגון הבינלאומי למחקר בקריפטולוגיה, מדינת ישראל, ובגופים אחרים.

פרסם מעל 100 מאמרים אקדמיים שהתפרסמו בכנסים ועיתונים מובילים בתחום, שימש יו"ר של ועדות כנסים חשובים בתחום הקריפטולוגיה, שימש כעורך ב-Journal of Cryptology, והשתתף בוועדות רבות של כנסים אקדמיים.

שימש כדירקטור בארגון הבינלאומי למחקר בקריפטולוגיה (IACR). חתן פרס RSA 2012. עמית IACR (IACR Fellow). וכן IACR distinguished lecturer 2013. חבר ועדת המינויים ל-IACR fellow.

ייעץ לכנסת בנושא חוק חתימות אלקטרוניות, שימש כחבר הוועדה המייעצת למשרד המשפטים באותו נושא, חבר בוועדת תקינה במכון התקנים בנושא חתימות אלקטרוניות, שימש כיו"ר של ועדות מענקי מחקר משותפות למטה הסייבר הלאומי ולמשרד המדע. שימש כחבר ועדת מענקי המחקר למאמרים מצטיינים ומלגות בביומטריה של הממונה על הישומים הביומטריים במשרד ראש הממשלה. חבר הוועד המנהל של מכון אריקה לנדאו לקידום נוער מחונן.